

Connie Palmen. *Het weerzinwekkende lot van de oude filosoof Socrates.* Prometheus

Een „filosofie van de straat" - dat is waarvoor Connie Palmen in *Het weerzinwekkende lot van de oude filosoof Socrates* een pleidooi houdt. Geen filosofie die alleen door vakgenoten kan worden begrepen, maar iets waar iedereen wat aan heeft. Hoe het niet moet, demonstreert zij met een citaat uit Kants *Kritik der reinen Vernunft*, dat om het extra onaantrekkelijk te maken ook nog eens in Gotische lettertekens wordt afgedrukt. Een demagogisch trucje, dat laat zien hoezeer Connie Palmen zich als filosoof reeds door „de straat" heeft laten infecteren. Daarbij past een verwijzing naar de vroegere wijsgerige geestdrift, die bijna op een verontschuldiging lijkt.

Waarom? Misschien om haar desertie ten gunste van de literatuur in eigen ogen te rechtvaardigen. Een echte filosoof schrijft geen roman. Zo was het tenminste vroeger, maar zo is het al lang niet meer. Filosofie en literatuur kunnen het tegenwoordig heel goed met elkaar vinden, zoals Palmen zelf heeft bewezen, door de filosofische dimensie van haar roman *De wetten* en nu opnieuw door het literaire gehalte van haar filosofische essay over Socrates.

Van een serieuze desertie is bij haar dan ook geen sprake. Zij weigert tussen beide een eenduidige keuze te maken, maar kiest voor wat filosofie en literatuur met elkaar verbindt: de taal, die zij definieert als „een manier om met anderen om te gaan, met de wereld als het even meezit". De taal is voor haar een „manier van leven" geworden, een „levensstijl", ware het niet dat dit woord de laatste tijd wat al te zeer besmet is geraakt.

De keuze voor de taal is tevens een keuze voor het verhaal. Filosofen, net als romanschrijvers, vertellen verhalen, zij 't niet dezelfde. Lange tijd hebben ze dat niet willen inzien, maar sinds Nietzsche en het postmodernisme is er geen ontkomen meer aan. Ook Connie Palmen schrijft in haar essay over Socrates uitdrukkelijk een verhaal, en wel een verhaal waaruit moet blijken dat zin en betekenis uitsluitend via verhalen tot stand komen. Zowel de verhalen die we zelf vertellen als de verhalen die anderen over ons vertellen. Men is schrijver of personage of, wat ook heel goed kan, allebei.

Wat in deze opvatting van filosofie als verhaal sneuvelt, is de waarheid. Dat wil zeggen: de waarheid als absolute, onaantastbare grootheid. „Het wordt nooit wat met de waarheid", schrijft Palmen nadat zij zojuist van Plato, geheel en al tegen diens intentie, een tragedieschrijver heeft gemaakt. Deze visie op Plato en op de waarheid laat zien dat zij in filosofisch opzicht een kind van haar tijd is; net als Marie Deniet in *De wetten* kent zij haar Foucault en Derrida.

Maar tot de zeden van „de straat" behoort dat het eigen discours niet overmatig wordt verzaagd met secundaire reflecties en verwijzingen. Wanneer Palmen over Socrates schrijft, doet zij dat op eigen kracht, wat in elk geval het voordeel heeft dat haar essay de frisheid van een persoonlijke ontdekkingsreis behoudt, ook al is wat er wordt ontdekt niet bepaald nieuw. Je zou dat, geheel in de geest van de schrijfster, een kwestie van stijl kunnen noemen.

De filosofie die Connie Palmen voor ogen staat moet er een zijn „waarin complexiteit en trivialiteit elkaar niet bij voorbaat uitsloten, ingewikkelde denkbeelden

en banaliteiten elkaar raakten en het cliché in een ander daglicht kwam te staan". Elders spreekt zij de hoop uit dat „de platgetreden paden uiteindelijk naar de laatste gemeenplaatsen voeren, waar nog een rare nevel hangt van heiligheid en waarheid".

Het verlangen naar waarheid is dus nog niet opgegeven, zoals ook mag blijken uit haar suggestie omtrent „een grote plot, waarin het lot verhalen te vertellen en het lot zelf in een verhaal terecht te komen bijeengebracht worden". Maar Palmen realiseert zich dat je op deze manier voor je er erg in hebt terug bent bij de hypothese van een grote auteur. En dat is duidelijk niet de bedoeling. Op de suggestie volgt dan ook een laconiek: „Misschien. Als het verhaal maar loopt".

Dat laatste is in *Het weerzinwekkende lot van de oude filosoof Socrates* zeker het geval. Niet zonder elegantie presenteert zij het lot van Socrates als een „tragedie" (vandaar dat van Plato een tragedieschrijver kan worden gemaakt). Hij was er op uit samen te vallen met de waarheid, maar viel in werkelijkheid ten prooi aan het verhaal waarin de waarheid verandert, zodra zij onder woorden wordt gebracht. Dubbelzinnigheid werd zijn lot in Plato's dialogen (wel heel direct in de *Apologie*) en vervolgens in de talloze interpretaties die daaraan zijn vastgeknoopt.

Daar is niets aan te doen, luidt Palmens conclusie. Niemand ontkomt eraan „een teken te zijn in de tekst van een ander". Dát is de echte waarheid en bij wijze van troost houdt zij de oude filosoof voor: „Alles beter dan niets. Alles beter dan dood-gezwegen worden". Of Socrates er zelf ook zo over dacht, valt te betwijfelen. Maar in de moderne tijd, waarin - om met Diderot te spreken - het nageslacht ons hiernamaals is geworden, gaat het zonder meer op. Ook voor Connie Palmen, die na haar succes met *De wetten* aan den lijve heeft kunnen ondervinden wat het betekent in de „tekst" van een ander te figureren, al heeft zij geen ongelijk wanneer zij de buitenwereld die haar voor de vergetelheid behoedt onder de neus wrijft: „Die Palmen waar U het over heeft, daar kan ik niks aan doen".

(*de Volkskrant*, 13-3-1992)